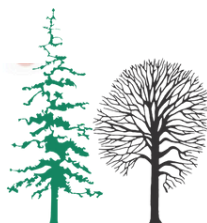

NOVIČNIK

projekta FarmBioNet

Št. 4 (februar 2026)

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
SLOVENIAN FORESTRY INSTITUTE

farmbionet.eu

Že dlje časa ni bilo iz naše strani niti glasu, a to ne pomeni, da je dogajanje v sklopu projekta v zadnjih mesecih povsem prešlo v zimsko mirovanje. Naši partnerji so v tem času pregledovali in predelovali listine o izvajanju in izkoriščanju plačilnih shem Skupne kmetijske politike EU v posameznih državah ter iz podatkov anket, ki smo jih zbrali z vašo pomočjo, luščili uporabne informacije. Navezali smo tudi nove stike, predvsem s sodelujočimi pri aktualnih EIP projektih, kateri gradijo pomembno zalogo znanja o procesu vključevanja novih trajnostnih in okolju prijaznih kmetijskih praks ter zakonodajnih zagonetkah in priložnostih, ki se ob tem porajajo. V pripravi je tudi mednarodno srečanje za člane mreže, ki se bo odvijalo junija v transilvanskem hribovju.

V našem petem novičniku si lahko preberete nekaj izbranih izvlečkov še neobjavljene primerjalne raziskave o Kmetijsko-okoljskih-podnebnih plačilih in Shemah za podnebje in okolje Skupne kmetijske politike EU (dalje: SKP), v zadnjem delu tokratnje izdaje pa z vami delimo kratek povzetek rezultatov delavnice za deležnike, ki se je odvila 21. januarja na območju novo vzpostavljenega živega laboratorija drevesno-pašne krajine Kobilarne Lipica v sklopu projekta EELAP (Enriching European Landscapes with Agroecological Practices), pri katerem sodeluje ljubljanska Biotehniška fakulteta.

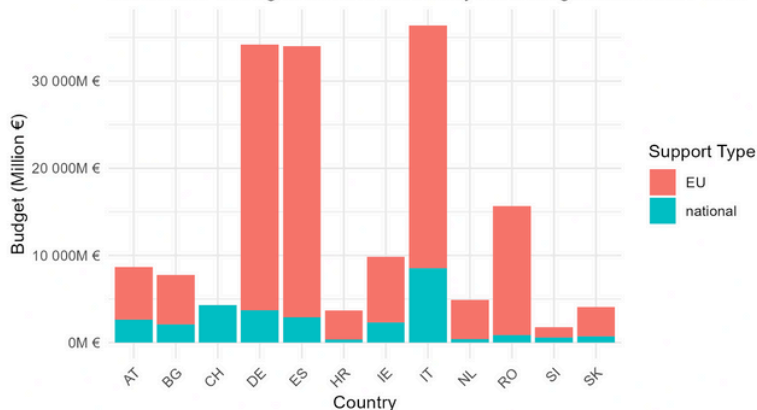

V primerjalni študiji smo želeli osvetliti povezave med izvajanjem biodiverziteti prijaznih kmetijskih praks in strukturami plačilnih shem, ki izvajanje vzpodbujajo. Naj osvežimo - podporni mehanizem SKP temelji na dveh plačilnih shemah - na Kmetijsko-okoljskih-podnebnih plačilih (dalje: KOPP) in Shemi za podnebje in okolje (dalje: SPO). Vsaka od držav članic EU v shemah združuje svoj nabor ukrepov in definira pogoje za njihovo izvajanje.

Total Budget by Country (EU vs National Support)

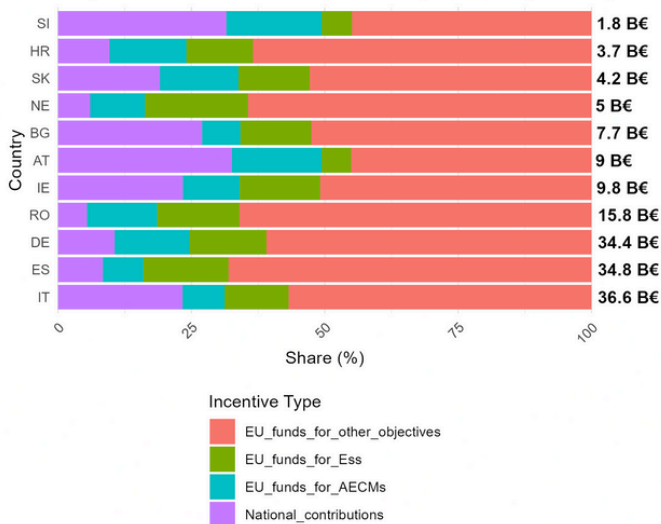
Source: CAP Strategic Plans 2023-2027: Key Facts & Figures as of 2025-10-01

Graf 1: Skupni proračun za izvajanje SKP 2023-2027 (primerjava državnega in EU deleža prispevka)

EU krije le del plačil, saj delež le-teh prispeva tudi posamezna država. Slovenija je v obdobju CAP 2023-2027 približno 70% stroškov za plačila počrpala iz evropskih sredstev, ostalih 30% pa prispevala iz državne blagajne. Med primerjanimi državami je plačilnim shemam namenjen najnižji znesek, vendar moramo ob tem upoštevati število prebivalcev. Na videz je bolj zaskrbljujoč relativno velik delež stroškov, ki je krit s strani državne blagajne. Tu je potrebno poudariti, da je velik del sredstev namenjen razvoju podeželja, ki mora biti sofinancirano iz obeh virov, ne le iz blagajne EU. Poleg tega je delitev sredstev odvisna tudi od teritorialnih značilnosti posamezne članice in stopnje razvoja njenega podeželja.

Proportional Distribution of EU CAP Expenditure by Country

Graf 2: Deleži odhodkov namenjenih izvajanju SKP med izbranimi državami EU.

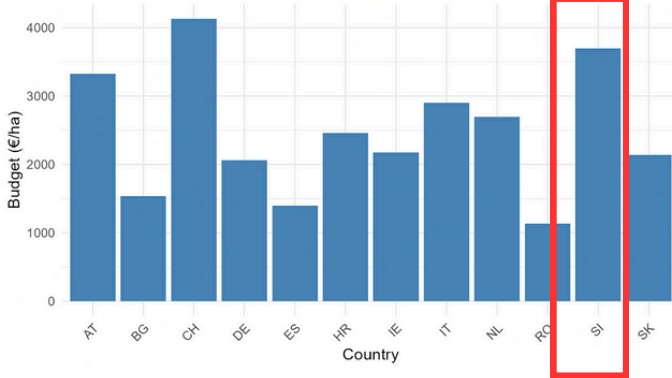

V Sloveniji vsota dostopnih sredstev SKP, preračunana na hektar kmetijskih zemljišč, znašajo kar najvišje izmed držav članic (3700 €/ha). Temu nasprotna je vsota dostopnih sredstev za posameznega nosilca kmetijske dejavnosti, ki je med nižjimi (cca 25.000 €/kmetijo). Vrednosti so seveda močno odvisne od števila kmetij in velikosti območij, primernih za kmetovanje, in nam ne povedo nič o učinkovitosti izvajanja trajnostnih kmetijskih praks in načina kako se denar porazdeli med kmetije. Poleg relativno velikega števila manjših kmetij (pri nas jih je 60% manjših od 5Ha), na razporejanje in višino izplačil vpliva tudi struktura okoljsko-podnebne plačilne sheme. Ta je pri nas razdrobljena na veliko posameznih ukrepov, kar prinaša večji administrativni pritisk na manjše kmetije in bolj zahtevne mehanizme kontrole in izvajanja.

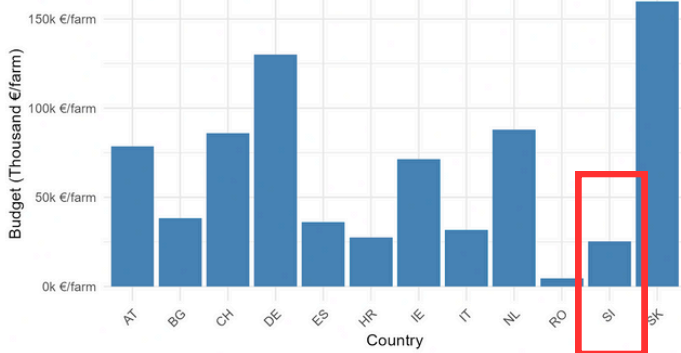
Budget per Agricultural Area by Country

Source: CAP Strategic Plans 2023-2027: Key Facts & Figures as of 2025-10-01

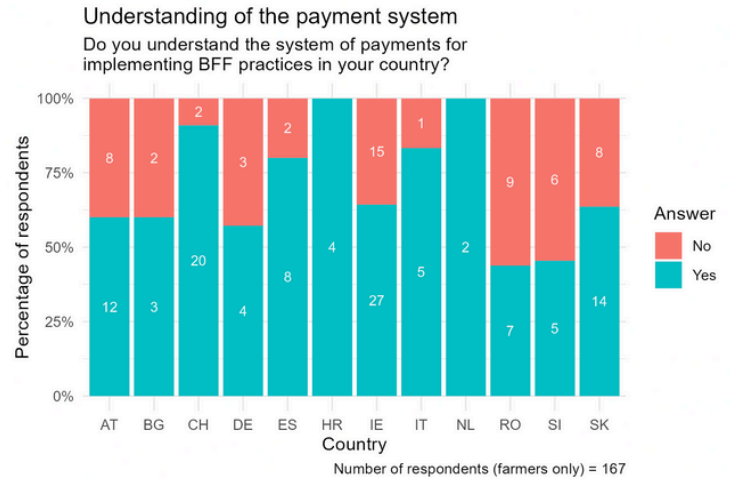
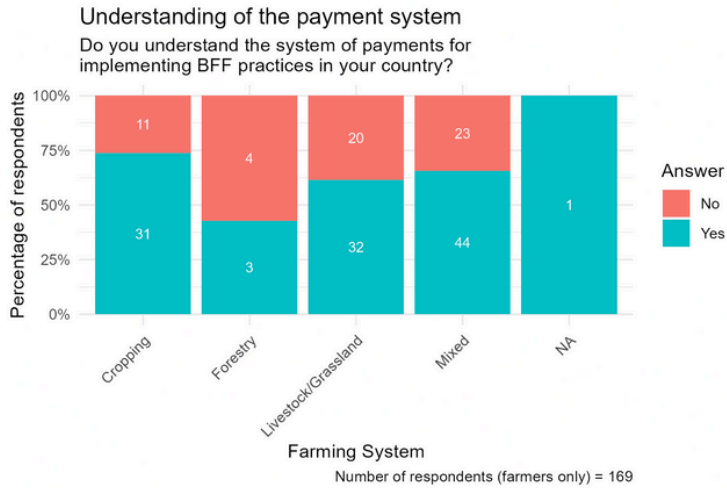
Total budget per Farm by Country

Source: CAP Strategic Plans 2023-2027: Key Facts & Figures as of 2025-10-01

Nasprotno nekatere države posamezne ukrepe združujejo v svežnje, kar poenostavi oddajanje vlog in kontrolo izvajanja ukrepov. Podobno bi se lahko trenutno administrativno delo bolje porazdelilo med več izvajalcev, če bi obstajala možnost, da se na posamezno vlogo za izvajanje ukrepov prijavi več manjših kmetij skupaj. S tem bi izvajanje ukrepov potencialno razširilo na večje območje in bolje prispevalo k celovitejšemu ohranjanju kulturne krajine ter pripomoglo k širjenju in krepitvi vezi med pripadniki kmečkih skupnosti skozi organiziranje skupnih delovnih akcij, deljenje nalog med sodelujočimi, administrativnega vodenja, skupnostne nabave in uporabo delovnih strojev, skupno trženje in prodajo pridelkov ipd.

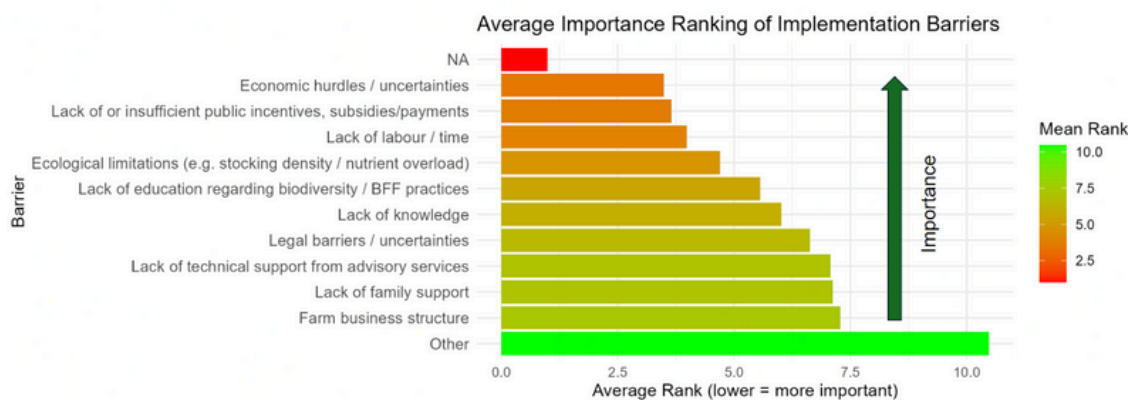
Grafa 3 in 4: Prikazani sta vsoti namenjeni intervencijam SKP, preračunani na hektar kmetijskih zemljišč (zgoraj) in na posamezne nosilce kmetijske dejavnosti v sodelujočih državah.

Grafa 5 in 6: Zgornja grafa prikazujeta koliko anketirancev po državah (desno) in po načinu kmetovanja (levo) popolnoma razume sistem okoljskih plačil.

Na vprašanja, koliko je sistem okoljskih plačil razumljiv, je v Sloveniji kar šest od enajstih anketirancev odgovorilo negativno. Razumevanje sistema pa je tudi v mnogih drugih državah zaskrbljujoče nizko, medtem ko je izrazito pozitivne odgovore zbrala le Švica (Nizozemskim in Hrvaškim rezultatom zaradi nizke udeležbe ne moremo zaupati). Primerjava odgovorov glede na vrsto dejavnosti (poljedelstvo, gozdarstvo, živinoreja in mešano kmetijstvo) ni izpostavila velikih razlik v odgovorih, saj je pri vsaki potrdilno odgovorilo med 60 in 75% vprašanih.

Anketiranci so izrazili tudi svoje mnenje o pomembnosti nekaterih ovir za implementacijo biodiverziteti prijaznih kmetijskih praks. Največja ovira je po mnenju evropskih deležnikov je struktura kmetijskega podjetništva, ki ji tesno sledita pomanjkanje družinske podpore in tehnične podpore s strani svetovalcev, nekoliko manj pa po mnenju deležnikov kmete ovirajo zakonske omejitve. Izgleda, da se anketiranci zavedajo resnosti sistemskih problemov, ki jih prinašajo razni prostotrgovinski sporazumi, intenzivna proizvodnja s poceni delovno silo itd. ter demografskih okoliščin, ki napovedujejo veliko pomanjkanje delovne sile na podeželju.

Graf 7: Prikazano je razvrščanje ovirajočih dejavnikov po njihovem vplivu na izvajanje biodiverziteti prijaznih kmetijskih praks.

V zadnjem delu novičnika povzemamo nekatere ugotovitve in mnenja, izražena na delavnici projekta EELAP (Enriching European Landscapes with Agroecological Practices), katerega se je udeležilo lepo število deležnikov iz svetovalnih služb, ministrstva, raziskovalnih inštitutov, javnosti ter seveda kmetovalcev.

Delavnica je bila v prvem delu namenjena prepoznati in predlagati potencialne agroekološke prakse pri nas, v drugem delu pa je bila usmerjena v prepoznavanje izzivov in priložnosti ponovne rabe zaraščajočih se zemljišč, s poudarkom na ekonomskih, okoljskih in institucionalnih vidikih. Na koncu delavnice je bil za udeležence organiziran še ogled novo vzpostavljenih drevesno-pašnih površin Kobilarne, ki služijo za živ laboratorij. Na intenzivnih pašnikih posejanih z visokim drevjem, ki poleti nudi živalim senco, se preizkušajo režimi rotacije čred, za bolj trajnostno izkoriščanje površin, ter načini vnašanja hranil in organske snovi s konjskim gnojem, kompostiranim s pomočjo izbranih mikroorganizmov.

Na prvem krogu delavnice so udeleženci kot pomembne, že obstoječe agroekološke prakse pripoznali visokodebelne sadovnjake, planinsko pašništvo, mejice, drevesno-pašno rabo ter novejšje permakulturne pristope, naprimer gozdne vrtove. Izpostavili so nevarnost osredotočanja ukrepov na peščico markantnih rastlinskih ali živalskih vrst, medtem ko imajo nekateri manj vidni organizmi veliko večjo vlogo v ekosistemu (npr. deževniki, talni mikroorganizmi). Mozaičnost slovenske krajin in lastnosti posameznih kmetij zahteva mozaičnost ukrepov, zato bi bilo smiselno sistem upravljanja s kmetijskimi zemljišči krojiti z vključevanjem kmetov v proces načrtovanja.

Slika iz naše prve delavnice, kjer smo si pri Čilčevih ogledali kombinirano pašo, kjer so bile v čredi združene drežniške koze, ovce istrske pramenke in krave cike.

Drevesno-pašna raba (iz ang.: silvopasture) navadno vključuje pašo na razdrobljenih travnih površinah, ki jih obdajajo mejice, gručaste zasaditve ali redko drevje, ki do travne ruše prepušča dovolj svetlobe, da ne zavirajo njene rasti. Ker je v Sloveniji v zadnjem obdobju veliko opustelih kmetijskih površin prepuščenih zaraščanju, bi takšen sistem paše pripomogel k ohranjanju kulturne krajine in izgubi biodiverzitete, vendar je pridobitev dovoljenj in soglasij zaradi trenutne zakonodaje težavno. Deležniki so izpostavili, da zakonodaja, administracija in pomanjkljiva informiranost otežuje uvajanje praks, podaljšuje postopke in vodi v pravno negotovost, zaradi katere si uradniki prosilce pogosto podajajo med uradi. Poleg tega je ztaradi strahu pred priposestvom pogosto težko najeti opuščene površine. Pašne živali so pogosto pod pritiskom zveri in divjadi in zato zahteva ograjevanje, kar predstavlja še dodatne stroške in delo. Med priložnostmi je bila omenjena kombinirana paša, pri kateri je v čredo združenih več vrst in pasem živali za dodaten ekonomski in ekološki učinek ter večfunkcijska raba zamljišč, kjer poleg paše pridobivamo še les in nelesne produkte (plodovi, med, biomasa, gobe, aromatične in zdravilne rastline..), omenjena pa je bila tudi potreba po ohranjanju tradicionalnega planšarstva in sirarstva v gorskem svetu. Sodelovanje med sektorji bo v prihodnosti priložnost in izziv za oblikovanje bolj povezanih politik in usklajenega delovanja naravovarstva, kmetijstva in gozdarstva pri nas.

Satelitska slika obstoječih in izginjajočih mejic na Ljubljanskem barju

Še vedno je čas, da se pridružite Slovenski državni mreži FarmBioNet in prispevate k soustvarjanju mreže znanja in izboljšanju praks kmetovanja!

Za več informacij pišite na elektronski naslov: **tine.grebenc@gozdis.si** ali obiščite stran **www.farmbionet.eu**

Naslov: Novičnik projekta FarmBioNet, Št. 4 (januar 2026)
Izdajatelj: Gozdarski inštitut Slovenije
Izdavanje sofinancira: Farmbionet, Obzorje Evropa, projekt št. 101082102, ID Pogodbe: 101182942.
Periodičnost: četrtno
Urednik: Nejc Suban
Uredniški odbor: Tine Grebenc, Nataša Šibanc, Katja Kavčič Sonnenschein
Naslov uredništva: GIS, Večna pot 2, 1000 Ljubljana
Spletni vir: <https://dirros.openscience.si/lzpisGradiva.php?id=23215>